

Over het intergenerationeel trauma bij Molukkers, en het Molukker-zijn.

Lisa is een meisje van tien jaar oud. "Mam, hoe komt het dat opa en oma in 1951 helemaal vanuit Indië naar Nederland zijn gekomen?"

Mam: "Opa en oma zijn naar Nederland gekomen omdat er oorlog was in de Molukken, tussen het Zuid-Molukse of RMS-leger en het Indonesische leger. Indonesië wilde niet dat opa, die militair was, mee zou vechten tegen het Indonesische leger..."

Lisa: "Maar mam, opa en oma's broers en zussen liet hij daar achter?"

Mam: "Ja, maar opa en oma zouden maar zes maanden in Nederland blijven en daarna weer terugkeren. Dat heeft Nederland hen beloofd, want anders zouden opa en oma niet naar Nederland komen, want ze wilden terug naar de familie."

Lisa: "Dan zijn opa en oma eigenlijk op een slimme manier een beetje naar Nederland ontvoerd, zoals je in enge films ziet met boeven en zo... Ik begrijp nu een beetje waarom opa vaak zo stil was en naar buiten staarde. Ik vind het verdrietig om opa zo te zien."

9.1 De bescheiden Molukse mens, toch centraal

Eigenlijk wilde ik dit boek niet beginnen met te vertellen wat Molukkers in hun leven hebben meegemaakt. Want de kans bestaat dat de gebeurtenissen, bijvoorbeeld de oorlog met Japan, de oorlog met Javaanse nationalisten, de oorlog ter verdediging van de geproclameerde Republiek der Zuid-Molukken en de overkomst naar Nederland, als overmatig belangrijker worden gezien. En dat dit ten koste gaat van het zicht op de Molukse mens. Want dat is juist wat de Molukse mens haast automatisch doet, namelijk: niet zichtbaar zijn, niet willen opvallen. Je onzekerheden, maar ook je 'zekerheden', je twijfels, maar ook je stellingen, je angsten, maar ook je krachten, je zorgen, maar ook je onbezorgdheid, dit alles verborgen, gemaskeerd, ergens achter in de klas op school een plek zoeken, niet in het middelpunt van de aandacht. Bescheidenheid is de norm...

De schreeuw, het verwoestende verdriet, die nagalmt nadat je gezien hebt dat je broer of je kameraad onthoofd werd. Je eigen kermende schreeuw met een diepe stroom van tranen, toen je vriendin werd beschoten en je nog in een flits zag dat haar hoofd eraf werd geschoten, en het gutschende bloed een plas vormde rondom de rest van haar lichaam... De machteloze wanhoop toen je vernam dat je kind niet mee mocht gaan naar Nederland, en je niet door je man liet vertroosten door de Nederlandse belofte dat we na drie à zes maanden weer terug zouden gaan naar de Molukken, en dan mag je je kind weer in de armen sluiten. De langzaam bevroren tenen en voeten die zo pijn deden toen je voor het eerst in een houten barak de winter in Nederland doorbracht. Je twee maanden oude baby was niet bestand tegen de vrieskou en

uit de Molukse omgangscode minder op zijn letterlijke betekenis gewogen, maar eerder op degene die ze ten volle vertrouwen. Degene die ze met hand en tand hebben verdedigd tijdens de Bersiap-periode. Ook degene met wie ze in de Japanse periode in de kampen hebben gezeten en met wie ze samen de martelingen en doodsreizen door Birma en de onthoofdingen van kameraden hebben meegemaakt.

13.2 Het verlies van de tijdelijkheid

Het is een niet te verwoorden emotioneel gebeuren. De scherpte van het besef dat de ander zich niet aan zijn woord houdt. Eigenlijk vanuit de Molukse adat-code laat de ander jou voelen dat er toch geen relatie bestaat, laat staan een bijzondere relatie. Men laat een stilte vallen, men doet en zegt niks. **Men laat jou bungelen aan de andere kant van de wereld.** In een totaal vreemde omgeving. Alsof je bestaan van generlei waarde (meer) is. De functie om de belofte aan de Molukse gemeenschap te geven dat het maar een tijdelijk verblijf zou zijn, wordt pas achteraf ontdekt. Namelijk om de mens, ook de Molukker, te motiveren om een wereldreis te laten maken, met baby's, zonder enige voorbereiding op het leven in een totaal ander klimaat, met een andere cultuur en taal. Voorbereiding op het leven in een in alle opzichten totaal andere wereld is niet nodig, want 'ze gaan toch weer terug'. Achteraf sijpelt bij de Molukker het besef door dat men een ding, een object, is geweest dat de Nederlandse en Indonesische overheid op een mensonwaardige wijze heeft gemanipuleerd.

Het is ook voor de directe omgeving, kinderen van de eerste generatie, ook als ze inmiddels volwassen zijn, oninvoelbaar